

RUDI KOLAK

DOLAZAK PROLETERSKIH JEDINICA U BOS. KRAJINU

U drugoj polovini ljeta 1942. godine proleTERSke jedinice i Vrhovni štab NOV i POJ stigli su preko Prozora i Livna u Bos. Krajinu. Sve do dolaska na teritoriju između Livna - Prozora i Glamoča naše veze sa Vrhovnim štabom nisu bile direktne a kretanje Vrhovnog štaba i proleTERSkih brigada pratili smo preko radio-stanice "Nova Jugoslavija". Jasno je da su te vijesti dopirale do nas sa zakašnjenjem i tek smo saznali za borbe na domaku Prozora i Livna bio nam je jasan pravac kretanja Vrhovnog štaba (ističem da se ovo odnosi na OK KPJ za Drvar).

Koliko se sjećam drug Djuro Pucar je poslao jednu izvidnicu odnosno desetinu sa drugom Mažarom da uhvati prvi kontakt sa Vrhovnim štabom a poslije je i sam krenuo u susret drugu Titu i proleTERSkim jedinicama.

ProleTERSke jedinice oslobodile su Livno a Krajiške jedinice nešto ranije Glamoč te je na taj način prelaz Vrhovnog štaba i proleTERSkih jedinica za Bosansku krajinu otvoren bez smetnji i borbi.

Prolazeći kroz neoslobodjene krajeve i vodeći teške borbe proleTERSke jedinice imale su veliki broj ranjenika, bile su premorene i pri tome opterećene sa prilično velikim brojem starijih ljudi i žena, koji su se pod zaštitom ProleTERSkih brigada povlačile iz Srbije, Sandžaka i Crne Gore. Teritorija od Livna i Glamoča pa sve do Bihaća, Bos. Krupe i Prijedora bila je u rukama partizanskih jedinica što je omogućilo brz i efikasan smještaj proleTERSkih bilanca i zbjegova i predah

posle dugih i teških borbi. Takva situacija opredjelila je da su se na teritoriji Drvara i Petrovca smjestile bolnice i zbjegovi a posebne jedinice krenule su i oslobodile u brzom naletu Mrkonjić Grad i Jajce kao i okolne krajeve.

Treba odmah nedvosmisleno istaći da Bos. krajina nije samo poslužila kao dobar smještaj ranjenika i predah za Proleterske brigade, nego je pojava Vrhovnog štaba i proletera omogućila da se ustanak još više rasplamsa u Krajini i da se zada odlučujući udarac pokršajima četnika i okupatora da unište razvoj Narodnooslobodilačkog pokreta u ovom dijelu Bosne. Posebno treba istaći da je brzi razvoj ustanaka i brzo formiranje vojnih jedinica stavljalo pred rukovodstvo u Bos. krajini ozbiljno pitanje sposobnosti i iskusnih partiskih kadrova, koji bi učestvovali i dalje razvili naše vojničke i političke uspjehe. Pomoć koja je data od Vrhovnog štaba i CK KPJ bila je dragocjena i pomogla je da se savlada niz problema i ojača naš uticaj.

Narod Prekaje, Drvara i Petrovca dočekao je sa dužnim poštovanjem proletere, ranjenike, starce i starice i dao im sve što je mogao i ima od hrane do smještaja, od zagrljaja do prijateljstva i pažnje. Nigde i nikada do sada ljudi ovih krajeva nisu tako očito pokazali koliko im leži na srcu bratstvo i jedinstvo, koliko su vezani za Partiju i koliko su spremni da žrtvuju za pobjedu. Sjećam se da je na putu od Prekaje do Drvara stajalo sve što je sposobno da hoda sa punim rukama da dočeka i pozdravi proletere. Stotinama metara duž puta stajale su posude mlijeka, kajmaka i druge hrane spremijene za ranjenike i iznemogle. Na najpogodnijim mjestima (Ataševac, Drinić) bile su gotove bolnice sa doktorima da prihvate najteže ranjenike. Krajina je zaista tada bila

mjesto gdje se kovalo u cružanoj borbi bratstvo naroda Jugoslavije. Dolazak Vrhovnog štaba NOV i POJ na čelu sa drugom Titom i proleterskih jedinica konažno je digao cijelu Krajinu u borbu. Ubrzo je oslobođeno Jajce, Mrkonjić Grad, Bihać i Cazin. Otpočelo je i izdavanje novina i druge štampe. Održano je zasjedanje AVNOJ-a u Bihaću itd. Činjenica da je taj polet presječen IV ofanzivom iza čega je sledila V ofanziva, činjenica da je početkom 1943. Krajinom prošla ponovo nemačka soldateska eto to sve nije moglo da sadrži ustanički polet kao ni da okrene razvoj događaja drugim pravcem. Krajina je bila uvjerena u pobjedu i ništa je više nije moglo zaustaviti.

